

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ
DERS TANITIM FORMU

Bölüm / Anabilim dalı	İlahiyat Fak. İslam Tarihi ve Sanatları					
Dersin Adı	Arşiv Belgelerine Giriş: Rika Yazısı ve Temel Metin Analizi					
Dersin Kodu						
Dersin Yarıyılı	Güz ☒ Bahar ☐					
Yarıyıl						
Dersin Dili	Türkçe ☒ Arapça ☐ İngilizce ☐					
Dersin Kredisi						
Teori		Uygulama.			Toplam Kredi	
2		0			2	
Dersin AKTS	3					
Dersin Öğretim Türü	Uygulamalı ve teorik					
Dersin Amacı	Bu ders, lisans öğrencilerine Osmanlı Devleti'ne ait arşiv belgelerini okuma, anlama ve bilimsel yöntemlerle analiz etme becerisi kazandırmayı hedeflemektedir. Özellikle el yazısı rika metinlerinin okunması ve bu belgelerin tarihsel bağlamda değerlendirilmesi üzerine odaklanılacaktır. Ders, öğrencilerin transkripsiyon ve temel belge analizi yöntemlerini öğrenmesini ve Osmanlı tarihi araştırmalarında birincil kaynakları kullanabilme yetkinliğini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca arşiv belgeleri üzerinden Osmanlı tarihi, kültürü ve kurumları hakkında derinlemesine bilgi edinilmesi sağlanacaktır.					
Dersin İçeriği	- Osmanlı arşiv belgelerinin türleri, özellikleri - Osmanlı Türkçesi ve rika yazı türünün özellikleri - El yazısı belgelerin okunması ve transkripsiyon yöntemleri - Arşiv belgelerinin tarihsel bağlamda analizi - Arşiv belgeleri üzerinden Osmanlı tarihi, kültürü ve kurumlarına yönelik tematik çalışmalar. - Belgelerin bilimsel yöntemlerle değerlendirilmesi ve yorumlanması - Osmanlı bürokrasisi ve belge türleri (ferman, berat, mühimme defterleri vb.) - Örnek belge analizleri ve uygulamalı çalışmalar					
Dersin Önkoşulları	Temel düzeyde Osmanlı Türkçesi bilgisi Tarih metodolojisi ve kaynak kritiği konularında temel düzeyde bilgi sahibi olmak. Araştırma ve öğrenmeye istekli olmak.					
Dersi Verenler	Doç. Dr. Mustafa POLAT		mail : mustafa.polat@balikesir.edu.tr			
Dersin Yardımcıları	---		mail :---			
Dersin Staj Durumu	---					
Ders Kaynakları	- Mefail Hızlı, Osmanlı Paleografyası Ders Notları. Bursa 2008. - Mübahat S. Kütükoğlu, Osmanlı Belgelerinin Dili, İstanbul 1988. - Mehmet Eminoğlu, Osmanlı Vesikalarını Okumaya Giriş, İstanbul 1996. - Cahit Baltacı, İslam Paleografyası, İstanbul 1989. - Mustafa Polat & Ekrem Sakar, Osmanlı Türkçesi Kılavuzu, Bursa 2024. - Arşivden seçilmiş belgeler					
Dersin Yapısı						
Planlanan Öğrenme Aktiviteleri ve Metodları	Teorik anlatımlarla temel bilgilerin aktarımı. Örnek belgelerle okuma ve analiz pratikleri. Rika yazısı alıştırmalarıyla okuma becerilerinin geliştirilmesi. Siyasi, idari, sosyal ve ekonomik belgelerin detaylı analizi. Final proje sunumlarıyla araştırma ve sunum becerilerinin geliştirilmesi. Tartışma ve soru-cevaplarla etkileşimli öğrenme ortamı.					
Ders Değerlendirme Ölçütleri			Ders AKTS Hesaplama İçeriği			
Yarıyıl Çalışmaları	Sayısı	Katkısı (%)	Etkinlik	Sayısı	Süre	Toplam İş Yüğü(Saat)

Ara Sınav			Ders Süresi	2	45+45	14 hafta x 2 ders saati
Kısa Sınav			Sınıf Dışı Çalışma Süresi			
Araştırma Ödevi	1	40	Araştırma ödevi	1	60	
Devam			Dönem Projesi	1	90	
Uygulama			Toplam İş Yüğü : 74 saat			
Proje			AKTS Kredisi : 3			
Yarıyıl Sonu Sınavı	1	60				
Dersin Öğrenme Çıktıları			1. Öğrenciler, Osmanlı arşiv belgelerini okuyabilecek ve anlayabilecek ve transkribe edebileceklerdir.			
			2. Öğrenciler, bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak arşiv belgelerini analiz edebilecek ve değerlendirebileceklerdir.			
			3. Öğrenciler, arşiv belgeleri üzerinden Osmanlı tarihi, kültürü ve kurumları hakkında derinlemesine bilgi edineceklerdir.			
			4. Osmanlı belge türleri hakkında derinlemesine bilgi sahibi olacaklardır.			
			5. Öğrenciler, elde ettikleri bilgileri yazılı ve sözlü olarak etkili bir şekilde sunabileceklerdir.			
Ders Konuları						
Hafta	Konu				Ön Hazırlık	Dökümanlar
1	Dersin amacı, içeriği ve kaynakların tanıtımı. Osmanlı Arşivlerinin Yapısı ve Önemi				Temel Osmanlı Türkçesi bilgisi edinmek. Rika yazısı örneklerine göz atmak.	
2	Osmanlı Türkçesi ve Rika Yazısının Temel Özellikleri				"	
3	Rika Yazısı Örnekleri ve Okuma Pratikleri				"	
4	Osmanlı Belgelerinde Kullanılan Terimler ve Kısaltmalar				"	
5	Ferman ve Berat Örneklerinin Okunması ve Analizi				"	
6	Mühimme Defterleri ve Önemli Belge Türleri				"	
7	Arşiv Belgelerinin Tarihsel Bağlamda Değerlendirilmesi				"	
8	Vize Sınavı ve Belge Okuma Uygulaması				"	
9	Şer'iyye Sicilleri ve Hukuki Belgelerin Analizi				"	
10	Tahrir Defterleri ve Mali Kayıtların İncelenmesi				"	
11	Örnek Belge Analizi: Siyasi ve İdari Belgeler				"	
12	Örnek Belge Analizi: Sosyal ve Ekonomik Belgeler				"	
13	Dijital Arşiv Kaynakları ve Kullanım Yöntemleri				"	
14	Genel Değerlendirme ve Final Proje Sunumları					
Dersin Program Çıktılarına Katkısı			Tarihsel Kaynakları Kullanma Becerisi: Öğrenciler, Osmanlı tarihi araştırmalarında birincil kaynakları kullanma yeteneği kazanacak.			
			Analitik Düşünme: Belgelerin analizi ve yorumlanması süreci, öğrencilerin analitik düşünme becerilerini geliştirecek.			
			Disiplinlerarası Yaklaşım: Arşiv belgelerinin incelenmesi, tarih, sosyoloji, ekonomi ve hukuk gibi disiplinler arası bir bakış açısı kazandıracak.			
			Bilimsel Araştırma Yöntemleri: Öğrenciler, bilimsel yöntemlerle kaynak kritiği yapma ve araştırma sonuçlarını sunma becerisi edinecek.			

Doç.Dr. Mustafa POLAT
İslam Tar. ve San. Bölümü
Bölüm Başkanı